

JBC

PROGRAMA

5

3 DE NOVEMBRE
SALA 1 PAU CASALS

DVORÁK: CONCERT PER A VIOLONCEL

NAREK HAKHNAZARYAN I JAN WILLEM DE VRIEND
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

ANTONÍN DVOŘÁK

(Nelahozeves, República Txeca 1841 – Praga 1904)

CONCERT PER A VIOLONCEL EN SI MENOR, OP. 104

(1894 – 1895) – 40'

Allegro

Adagio ma non troppo

Finale: Allegro moderato

Narek Haknazaryan, violoncel

PAUSA 20'

FRANZ JOSEPH HAYDN

(Rohrau, Àustria 1732 – Viena 1809)

SIMFONIA HOB.I: 104 EN RE MAJOR “LONDRES”

(1795) – 29'

Adagio – Allegro

Andante

Minuet: Allegro

Finale: Spiritoso

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

NAREK HAKHNAZARYAN, VIOLONCEL

JAN WILLEM DE VRIEND, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Jaha Lee, concertino associada / Raúl García, assistent de concertino / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Natalia Mediavilla / Lev Mikhailovskii / Ivan Percevic / María Pilar Pérez / Anca Ratiu / Jordi Salicrú / Aurora Zoderu-Luca **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / M. José Aznar / M. José Balaguer / Jana Brauningner / Patricia Bronisz / Clàudia Farrés / Alzy Kim / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Robert Tomàs **VIOLES** Aine Suzuki, solista / Adolfo Hontañón*, assistent invitat / Christine de Lacoste / Josephine Fitzpatrick / Sophie Lasnet / Jennifer Stahl / Andreas Süssmayr / Adrià Trulls **VIOLONCELS** José Mor, solista / Blai Bosser / Irene Cervera / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Jean-Baptiste Texier **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Dmitri Smyshlyaev, assistent / Matthew Nelson / Albert Prat **FLAUTES** Christian Farroni, assistent / Beatriz Cambirls **OBOÈS** Dolors Chiralt, assistent / José Juan Pardo **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro **FAGOTS** Ignacio Soler*, solista invitat / Slawomir Krysmalski **TROMPES** Juan Conrado García, assistent / David Bonet / Pablo Marzal, assistent **TROMPETES** Ángel Serrano, assistent / Andreu Moros* **TROMBONS** Gaspar Montesinos, assistent / Vicent Pérez / Raúl García, trombó baix **TUBA** José Vicente Climent* **TIMBALES** Luc Rockweiler **PERCUSSIÓ** Juan Francisco Ruiz

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger

RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez

RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero

PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

* Col·laborador/a

COMENTARI

per Eva Sandoval

VIATGES D'ANADA I TORNADA

L'experiència insubstituïble de recórrer el món ha estat, i continua sent, una pràctica comuna en els artistes de totes les èpoques i tots els llocs, en la qual han trobat fonts d'inspiració valuoses. A les travessies lúdiques s'uneixen desplaçaments determinats per la mateixa professió, la qual

cosa, concretament per als músics, fa que el mateix ofici d'intèrpret o de compositor estigui molt vinculat al concepte de viatge.

Tot i que Antonín Dvořák (1841-1904) va visitar Anglaterra, Alemanya i Rússia al llarg de la seva carrera, l'estada que realment va marcar la seva trajectòria va ser la que va desenvolupar als Estats Units entre el 1892 i el 1895. Allà, on s'havia traslladat per exercir com a director del Conservatori Nacional de Nova York, va concebre el seu Concert per a violoncel en si m, op. 104. En el cas de Joseph Haydn (1732-1809), a diferència d'altres col·legues de la seva generació, pràcticament no es va moure del seu país natal, Àustria. El 1790 va rebre la invitació de l'empresari Johann Peter Salomon per viatjar a Anglaterra i dirigir les seves noves partitures orquestrals. La Simfonia n. 104 en Re, Hob. I/104 va ser composta per a la seva segona visita a Londres, que va tenir lloc entre el 1794 i el 1795. Els dos autors, ja en la maduresa de les seves trajectòries vitals (Dvořák tenia 54 anys i Haydn, 63), i, poc després d'escriure aquestes obres, van decidir tornar i establir-se fins a la mort a les ciutats que els havien vist créixer com a músics: Praga i Viena, respectivament. Tant l'últim concert de Dvořák com l'última simfonia de Haydn són, al seu torn, les últimes obres que van escriure en aquelles significatives residències als Estats Units i al Regne Unit.

«El violoncel és un instrument bonic, però el seu lloc és a l'orquestra i a la música de cambra. Com a instrument *a solo* no és gaire bo. El seu registre mitjà és vàlid, això és cert, però en la tessitura aguda desentona i en la més greu grinyola. El millor instrument solista, al cap i a la fi, és el violí». Així s'expressava Dvořák amb referència al seu primer concert per a violoncel i orquestra. Hi va treballar durant el 1865, però no el va arribar a orquestrar. Tres dècades després, entre el novembre del 1894 i el febrer del 1895, encara en terres nord-americanes, va escriure el gruix del seu Concert per a violoncel, op. 104. El va dedicar al virtuós txec Hanuš Wihan, el violoncellista preferit del compositor al qual va consultar sobre la part solista durant la revisió de l'obra ja de tornada a Praga. L'estrena va anar a càrrec d'un altre dels grans intèrprets del moment, Leo Stern, que la va presentar el 19 de març del 1896 a Londres amb el mateix autor a la direcció.

L'inici de l'obra ens sorprèn per l'extensa introducció orquestral que planteja Dvořák en l'allegro. Hi trobem els dos temes principals d'aquest moviment. El primer, presentat pels clarinets, es genera a partir d'un motiu senzill pregunta-resposta que adquireix de seguida un caràcter èpic amb la indicació "Grandioso" en *tutti*. El segon material, líric i tenyit de malenconia i cert dolor, l'exposa la trompa en *pianissimo*. El violoncel reelaborarà i ornamentarà de manera virtuosa els dos dissenys al llarg del moviment. L'"Adagio ma non troppo" comença amb el vent fusta exposant el tema espiritual, nostàlgic i dolç, que dominarà tota aquesta secció i que es convertirà en un cant emotiu al violoncel. A la secció central, Dvořák presenta de manera variada la seva cançó "Lasst mich allein", op. 82 n. 1 (Deixeu-me en pau) (1888), la peça favorita de la seva cunyada Josefina Čermáková, el gran amor de joventut de l'autor, que estava greument malalta mentre el txec escrivia aquest concert. L'"Allegro moderato" ens rep a ritme de marxa amb el tema principal d'aquest rondó a les trompes. Es tracta d'una melodia ornamentada, de ritme marcat i amb un clar caràcter popular eslau que de seguida comença a enriquir el solista. En la coda final, amb ecos de temes de moviments anteriors, se suspèn el temps amb una cita literal i elegíaca del seu op. 82 n. 1 que desemboca en un poderós esclat de ràbia final.

«No vaig ser mai un creador ràpid i componia sempre amb ponderació i diligència. Aquesta mena d'obres, tanmateix, estan pensades per a la posteritat i això es revela immediatament al coneixedor amb la partitura». Segons la famosa biografia de Georg August Griesinger del 1810,

Haydn es podria referir en aquestes frases a les seves anomenades *Simfonies Londres*, obres creades per ser interpretades a Anglaterra. Des del 1790, amb la mort del príncep Nikolaus, Haydn es va alliberar dels ferris lligams que l'associaven als Esterházy i va fer dos viatges al país britànic propiciats per l'empresari Johann Peter Salomon. Aquestes estades (1791-1792 i 1794-1795) constitueixen els períodes més feliços i fructífers del compositor. Curiosament, tal com ens explica Griesinger, si la mort de Mozart no s'hagués precipitat el desembre del 1791, ell hauria ocupat el lloc de Haydn en els concerts de Salomon, per tant, segurament, afegim nosaltres, la seva Simfonia n. 104, més coneguda com a *Simfonia Londres*, no existiria. L'obra es va escoltar per primera vegada el 13 d'abril del 1795 dins del concert de comiat de Haydn a Londres.

L'"Adagio-allegro" comença amb una imponent crida cadencial en l'ombrívola tonalitat de re menor. L'atmosfera fosca i dramàtica continua durant tota la introducció, fins que Haydn ens sorprèn amb la frescor i la jovialitat del tema principal del moviment, una melodia gràcil per graus conjunts de gust popular que presenten els violins primers. L'original "Andante", en canvi, ens presenta a la corda un perfil temàtic innocent i lluminós, perfectament simètric i amb recurrència de *staccati*, que es va enfosquint progressivament a mesura que s'hi incorpora el vent per convertir-se en un lament. El "Menuetto" destaca per la seva economia de mitjans. En el trio central, fagot i oboè proposen un senzill però efectiu disseny fluid i despreocupat. Els temes del brillant "Finale: Spiritoso" procedeixen de danses folklòriques que es comencen a desplegar sobre un bordó de clarinet i trompa. Es tracta de tonades que l'autor hauria escoltat durant aquells prop de trenta anys al servei dels Esterházy, i que, potser, li evocaven la sensació de tornar a casa.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

